

SYSTEM OCHRONY PRAWNEJ UNII EUROPEJSKIEJ

Marta Statkiewicz
Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

RODZAJE POSTĘPOWAŃ PRZED TSUE

RODZAJE POSTĘPOWAŃ PRZED TSUE

skargi przeciwko
państwu
członkowskiemu z tytułu
uchybień
zobowiązaniom

skarga o stwierdzenie
nieważności aktu
prawnego Unii

skarga na bezczynność
Unii

skarga odszkodowawcza
przeciwko Unii

postępowanie
prejudycjalne

postępowanie w sprawie
opinii o zgodności
przewidywanej umowy
międzynarodowej z
Traktatami

RODZAJE POSTĘPOWAŃ PRZED TSUE

postępowania
sporne

postępowania
niesporne

RODZAJE POSTĘPOWAŃ PRZED TSUE

POSTĘPOWANIA SPORNE

- I. Skargi przeciwko państwu członkowskiemu z tytułu uchybienia zobowiązaniom
- II. Skarga o stwierdzenie nieważności aktu prawnego Unii
- III. Skarga na bezczynność Unii
- IV. Skarga odszkodowawcza przeciwko Unii

POSTĘPOWANIA NIESPORNE

- I. Postępowanie prejudycjalne
- II. Postępowanie w sprawie opinii o zgodności przewidywanej umowy międzynarodowej z Traktatami

BRAK WŁAŚCIWOŚCI TS UE

POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁEM

POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁEM

procedura
pisemna

procedura
ustna

Postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości

<i>Skargi bezpośrednie i odwołania</i>		<i>Odesłania prejudycjalne</i>
--	--	--------------------------------

Procedura pisemna

<p>Skarga</p> <p>Doręczenie skargi pozwanemu przez sekretariat</p> <p>Komunikat zawierający informacje o skardze w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (seria C)</p> <p>[Środki tymczasowe]</p> <p>[Interwencja]</p> <p>Odpowiedź na skargę/odpowiedź na odwołanie</p> <p>[Zarzut niedopuszczalności]</p> <p>[Replika i duplika]</p>	<p>[Wniosek o przyznanie pomocy w zakresie kosztów postępowania]</p> <p>Wyznaczenie sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego</p>	<p>Postanowienie odsyłające sądu krajowego</p> <p>Tłumaczenie na pozostałe języki urzędowe Unii Europejskiej</p> <p>Komunikat zawierający pytania prejudycjalne w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (seria C)</p> <p>Doręczenie stronom w postępowaniu przed sądem krajowym, państwom członkowskim, instytucjom Unii, państwom EOG i Urzędowi Nadzoru EFTA</p> <p>Uwagi na piśmie stron, państw i instytucji</p>
---	---	---

Sędzia sprawozdawca przygotowuje sprawozdanie wstępne

Zgromadzenie ogólne sędziów i rzeczników generalnych

Przydział sprawy składowi orzekającemu

[Środki dowodowe]

Procedura ustna

[Opinia rzecznika generalnego]

Narada sędziów

Wyrok

OZNACZENIE ORZECZEŃ TSUE

OZNACZENIE ORZECZEŃ TSUE

- **C** – Trybunał Sprawiedliwości
- **T** – Sąd
- **F** – Sąd ds. Służby Publicznej

OZNACZENIE ORZECZEŃ TSUE

- **C** – Trybunał Sprawiedliwości

np. Wyrok TSUE z dnia 29 września 2015 r. w sprawie C-276/14 *Gmina Wrocław przeciwko Minister Finansów*, ECLI:EU:C:2015:635.

[pytanie prejudycjalne]

- **T** – Sąd

np. Wyrok TSUE z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie T-626/15 *Mabrouk przeciwko Radzie*, ECLI:EU:T:2016:76.

- **F** – Sąd ds. Służby Publicznej

np. Wyrok TSUE z dnia 15 grudnia 2015 r. w sprawie F-88/15 *Matteo Bonazzi przeciwko Komisji*, ECLI:EU:F:2015:150.

JURYSDYKCJA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

JURYSDYKCJA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

administracyjna

kontrolna

niesporna

odwoławcza

**SKARG PRZECIWKO PAŃSTWU
CZŁONKOWSKIEMU Z TYTUŁU UCHYBIENIA
ZOBOWIĄZANIOM**

art. 258 i art. 259 TFUE

NARUSZENIE

NARUSZENIE

te działania państw wprowadzających lub utrzymujących środki prawne, które byłyby zdolne w jakikolwiek sposób ograniczać efektywność stosowania Traktatów w praktyce

działanie

zaniechanie

RODZAJE NARUSZEŃ

PAŃSTWO

**PRZESŁANKI UCHYLAJĄCE
ODPOWIEDZIALNOŚĆ PAŃSTWA**

przesłanki egzoneracyjne

PRZESŁANKI UCHYLAJĄCE ODPOWIEDZIALNOŚĆ PAŃSTWA

przesłanki egzoneracyjne

SIŁA WYŻSZA

PORZĄDEK PUBLICZNY,
MORALNOŚĆ PUBLICZNA
ORAZ BEZPIECZEŃSTWO
PUBLICZNE

DOMAGANIE SIĘ ZBADANIA
LEGALNOŚCI AKTU
PRAWNEGO, KTÓREGO
DOTYCZYŁO NARUSZENIE
ZE STRONY PAŃSTWA
CZŁONKOWSKIEGO

PROCEDURE

PROCEDURY

	ART. 258 TFUE	ART. 259 TFUE
Pozwany Legitymacja bierna	PAŃSTWO	PAŃSTWO
Pozywający Legitymacja czynna	KOMISJA	PAŃSTWO

ETAPY POSTĘPOWANIA

ETAPY POSTĘPOWANIA

NIEFORMALNE POSTĘPOWANIE
WYJAŚNIAJĄCE

FORMALNE POSTĘPOWANIE
WYJAŚNIAJĄCE

POSTĘPOWANIE SĄDOWE*

WYROK

WYROK

**ORZECZENIE
MERYTORYCZNE**

**ORZECZENIE
PROCEDURALNE**

KONTROLA NAD WYKONANIEM ORZECZENIA

KONTROLA NAD WYKONANIEM ORZECZENIA

RYCZAŁT

lump sum

**OKRESOWA KARA
PIENIĘŻNA**

penalty sum

KONTROLA NAD WYKONANIEM ORZECZENIA

RYCZAŁT
lump sum

**OKRESOWA KARA
PIENIĘŻNA**
penalty sum

waga naruszenia
przepisów

czas trwania
naruszenia

konieczności
uzyskania efektu
odstraszającego

SKARGA O STWIERDZENIE NIEWAŻNOSCI

art. 263 TFUE

AKTY PODLEGAJĄCE ZASKARŻENIU

AKTY PODLEGAJĄCE ZASKARŻENIU

akty ustawodawcze

akty Rady, Komisji i EBC
„inne niż zalecenia i opinie”

akty PE, RE, organów lub
jednostek organizacyjnych
UE *„zmierające do
wywarcia skutków
prawnych wobec
podmiotów trzecich*

AKTY PODLEGAJĄCE ZASKARŻENIU

akty ustawodawcze

akty Rady, Komisji i EBC
„inne niż zalecenia i opinie”

akty PE, RE, organów lub jednostek organizacyjnych UE *„zmierające do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich*

ROZPORZĄDZENIA

DYREKTYWY

DECYZJE

AKTY PODLEGAJĄCE ZASKARŻENIU

„ mimo iż zalecenia i opinie są wyłączone z spod kontroli legalności, to jednak użycie środka niewiążącego nie oznacza automatycznego pozbawienia TSUE kompetencji do badania ważności takiego środka”

-sprawa T-31/99 Asea Brown Boveri

„w wyjątkowych przypadkach możliwe jest poddanie kontroli legalności nawet takiego aktu, który nie wywołuje żadnych skutków prawnych, ale którego kontrola jest niezbędna do zachowania równowagi w systemie instytucjonalnym UE”

- sprawa C-233/02 Francja przeciwko Komisji

AKTY NIEPODLEGAJĄCE ZASKARŻENIU

AKTY NIEPODLEGAJĄCE ZASKARŻENIU

akty prawa
pierwotnego

inne akty państw
członkowskich

akty wewnętrzne
organu UE

porozumienia między
organami, które nie
wywołują skutków
prawnych

STRONY POSTĘPOWANIA

STRONY POSTĘPOWANIA

POZWANY

POZYWAJĄCY

STRONY POSTĘPOWANIA

POZWANY

POZYWAJĄCY

**PODMIOTY
UPRZYWILEJOWANE**

państwa członkowskie,
Rada, Komisja, Parlament

**PODMIOTY
PÓŁUPRZYWILEJOWANE**

EBC, KR, TO

**PODMIOTY
NIEUPRZYWILEJOWANE**

osoby fizyczne lub
prawne

STRONY POSTĘPOWANIA

PODMIOTY UPRZYWILEJOWANE

państwa członkowskie,
Rada, Komisja, Parlament

PODMIOTY PÓŁUPRZYWILEJOWANE

EBC, KR, TO

PODMIOTY NIEUPRZYWILEJOWANE

osoby fizyczne lub
prawne

- mogą zaskarżyć każdy akt
prawny

-mogą zaskarżyć każdy akt
prawny, ale tylko w celu
ochrony swoich
prerogatyw

-wskazanie prerogatywy i
sposobu naruszenia

- muszą wykazać swoje
locus standi

akty, których są adresatami

inne akty, które dotyczą ich w sposób
bezpośredni i indywidualny

akty regulacyjne, które dotyczą ich
bezpośrednio i nie wymagają środków
wykonawczych

AKTY PRAWNE

akty, których są
adresatami

inne akty, które
dotyczą ich w sposób
bezpośredni i
indywidualny

akty regulacyjne, które
dotyczą ich
bezpośrednio i nie
wymagają środków
wykonawczych

AKTY PRAWNE

akty, których są adresatami

inne akty, które dotyczą ich w sposób bezpośredni i indywidualny

akty regulacyjne, które dotyczą ich bezpośrednio i nie wymagają środków wykonawczych

dotyczy bezpośrednio

dotyczy indywidualnie

test abstrakcyjnej terminologii

test zamkniętej kategorii

AKTY PRAWNE

akty, których są adresatami

inne akty, które dotyczą ich w sposób bezpośredni i indywidualny

akty regulacyjne, które dotyczą ich bezpośrednio i nie wymagają środków wykonawczych

dotyczy bezpośrednio

dotyczy indywidualnie

test abstrakcyjnej terminologii

test zamkniętej kategorii

"akty nieustawodawcze o zasięgu ogólnym, które uzupełniają lub zmieniają niektóre, inne niż istotne, elementy aktu ustawodawczego,"

"środki ograniczające wobec osób fizycznych i prawnych, grup i podmiotów innych niż państwa"

TEST PLAUMANNA

sprawa 25/62 *Przedsiębiorstwo Plaumann & Co. przeciwko Komisji*

TEST PLAUMANNA

sprawa 25/62 *Przedsiębiorstwo Plaumann & Co. przeciwko Komisji*

decyzja może dotyczyć indywidualnie podmiotów innych niż adresat jedynie wówczas **gdy,**

- **ma ona wpływ na ich sytuację ze względu na pewne cechy, które są dla nich charakterystyczne, lub**
- **ze względu na okoliczności odróżniające te podmioty od wszelkich innych osób i z powodu tych czynników wyróżnia je indywidualnie, tak jak osoby, do których decyzja została skierowana**

PRZESŁANKI NIEWAŻNOŚCI

PRZESŁANKI NIEWAŻNOŚCI

BEZWGLĘDNE

brak kompetencji

naruszenie istotnych
wymogów
proceduralnych

TYLKO NA WNIOSEK STRON

naruszenie Traktów lub
jakiegokolwiek reguły
prawnej związane z ich
stosowaniem

nadużycie władzy

TERMINY

SKUTEK STWIERDZENIA NIEWAŻNOŚCI

SKUTEK STWIERDZENIA NIEWAŻNOŚCI

erga omnes

ex tunc

**INCYDENTALNA KONTROLA LEGALNOŚCI
AKTÓW O ZASIĘGU OGÓLNYM -
ZARZUT NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM
art. 277 TFUE**

ZARZUT NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM

- I. szczególny zarzut procesowy mający zastosowanie także w innych skargach*
- II. ustanowiony w celu rekompensacji ograniczenia skargi o stwierdzenie nieważności aktu o charakterze ogólnym – **osoby fizyczne i prawne, które nie mogły go zakwestionować** (nie dotyczył ich indywidualnie i bezpośrednio) **mogą postawić zarzut niezgodności z prawem przy okazji postępowania przed TSUE w sprawie niezgodności z prawem decyzji wydanej na jego podstawie**
- III. **nie tworzy samodzielnej skargi!** – można go wnieść tylko w przypadku toczącego się postępowania
- IV. nie ma możliwości podnoszenia go przez stronę, która miała możliwość wystąpienia ze skargą o stwierdzenie nieważności a tego nie uczyniła
- V. **ograniczony skutek:** tylko w konkretnej sprawie i tylko pomiędzy stronami (nadal obowiązuje, ale nie może być stosowany w konkretnym przypadku)

PYTANIE PREJUDYCJALNE

art. 267 TFUE

ODESŁANIE PREJUDYCJALNE

wykładnia Traktatów

wykładnia i orzekanie w przedmiocie ważności aktów prawnych przyjętych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne UE

PRZYSPIESZONE POSTĘPOWANIE

PRZYSPIESZONE POSTĘPOWANIE

tryb przyspieszony

tryb pilny

art. 104 a
Regulaminu
postępowania
przed Trybunałem

art. 104 b
Regulaminu
postępowania
przed Trybunałem

TRYB PRZYSPIESZONY

*Na wniosek sądu krajowego, prezes może w drodze wyjątku postanowić, na podstawie propozycji sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego, o zastosowaniu w odniesieniu do odesłania prejudycjalnego trybu przyspieszonego, stanowiącego odstępstwo od przepisów niniejszego regulaminu, w przypadku gdy **powołane okoliczności wskazują na to, iż wydanie orzeczenia w przedmiocie pytania przedłożonego w trybie prejudycjalnym jest sprawą szczególnie pilną.***

W takim przypadku prezes natychmiast wyznacza datę rozprawy, o której podmioty określone w art. 23 statutu informuje się jednocześnie z doręczeniem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

(...)

Trybunał orzeka po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego.

TRYB PILNY

Odeślanie prejudycjalne podnoszące jedną lub większą liczbę kwestii dotyczących dziedzin objętych tytułem V części trzeciej Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej może, na wniosek sądu krajowego lub w wyjątkowych przypadkach z urzędu, zostać rozpoznane w trybie pilnym, stanowiącym odstępstwo od przepisów niniejszego regulaminu.

Wniosek sądu krajowego powinien przedstawiać okoliczności prawne i faktyczne wskazujące, że sprawa ma pilny charakter oraz uzasadniające rozpoznanie jej w tym trybie stanowiącym odstępstwo, a także, na ile to możliwe, zawierać jego propozycję odpowiedzi na pytania prejudycjalne.

Jeżeli sąd krajowy nie złożył wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie pilnym, a konieczność zastosowania tego trybu wydaje się prawdopodobna, prezes Trybunału może zwrócić się do izby, o której mowa poniżej, o zbadanie konieczności rozpoznania odesłania w tym trybie.

(...)

AKTY PODLEGAJĄCE KONTROLI

POJĘCIE SADU PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO

POJĘCIE SADU PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO

podstawa prawna
organu

stały charakter

obligatoryjny
charakter
jurysdykcji

kontradiktoryjność
postępowania

stosowanie przez
organ przepisów
prawa

niezawisłość

POJĘCIE SĄDU PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO

sąd krajowy

sąd krajowy, którego
orzeczenia nie podlegają
zaskarżeniu

POJĘCIE SĄDU PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO

teoria abstrakcyjna

teoria konkretna

sądy ostatniej
instancji a także sądy
najwyższe

sądy, które w danej
sprawie orzekają w
ostatniej instancji

**OBOWIĄZEK SĄDU, KTÓREGO ORZECZENIE NIE
PODLEGAJĄ ZASKARŻENIU**

O BOWIĄZEK SĄDU, KTÓREGO ORZECZENIE NIE PODLEGAJĄ ZASKARŻENIU - OGRANICZENIA

OBOWIĄZEK SĄDU, KTÓREGO ORZECZENIE NIE PODLEGAJĄ ZASKARŻENIU - OGRANICZENIA

**DOKTRYNA SPRAWY
WYJAŚNIONEJ**

(acte éclairé)

**DOKTRYNA SPRAWY
OCZYWISTEJ**

(acte clair)

TREŚĆ I FORMA PYTANIA

TREŚĆ I FORMA PYTANIA

Nota informacyjna dotycząca składania przez sądy krajowe wniosków o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym:

1. sąd krajowy najlepiej może ocenić na którym etapie postępowania przekazać sprawę do Trybunału (ale ważne jest aby sąd krajowy mógł określić stan faktyczny i prawny sprawy)
2. przekazanie sprawy po wysłuchaniu obydwu stron
3. orzeczenie przekładające pytanie prejudycjalne może być wydane w dowolnej formie przewidzianej przez prawo krajowe dla kwestii incydentalnych

SKUTKI